

STOCKHOLMS TINGSRÄTT
Avdelning 1

DOM
2017-10-05
Meddelad i
Stockholm

Mål nr
T 16908-15

PARTER

Kärande

Diskrimineringsombudsmannen
Box 4057
169 04 Solna

Ombud: Anna Rosenmüller Nordlander och Johanna Nilsson
c/o Diskrimineringsombudsmannen
Box 3686
103 59 Stockholm

Svarande

Staten genom Justitiekanslern
Box 2308
103 17 Stockholm

Ombud: Advokat Johan Sigeman
Advokatbyrån Sigeman & Co AB
Anna Lindhs plats 4
211 19 Malmö

DOMSLUT

1. Staten genom Justitiekanslern ska till **A.A.** utge diskrimineringsersättning med 100 000 kr. På beloppet utgår ränta enligt 6 § räntelagen (1975:635) från den 18 januari 2016 till dess full betalning sker.
2. Diskrimineringsombudsmannens fastställelseyrkanden enligt aktbilaga 113, a1 och a2 samt b1 och b2, avvisas.
3. Diskrimineringsombudsmannens begäran om att tingsrätten ska inhämta ett förhandsavgörande från EU-domstolen avslås.

Dok.Id 1778115

Postadress Box 8307 104 20 Stockholm	Besöksadress Scheelegatan 7	Telefon 08-561 651 40 E-post: stockholms.tingsratt.avdelning1@dom.se www.stockholmstingsratt.se	Telefax 08-561 650 01	Expeditionstid måndag – fredag 08:00–16:00
---	---------------------------------------	---	---------------------------------	---

4. Staten genom Justitiekanslern ska ersätta Diskrimineringsombudsmannen för dess rättegångskostnader med 96 740 kr, varav 93 940 kr avser ombudsarvode, jämte ränta enligt 6 § räntelagen från dagen för denna dom till dess betalning sker.
-

YRKANDEN M.M.

Diskrimineringsombudsmannen ("DO") inkom den 29 december 2015 med en ansökan om stämning mot staten genom Justitiekanslern. DO:s yrkande var utformat enligt följande.

DO yrkar att staten genom Justitiekanslern förpliktas att till A.A. utge diskrimineringsersättning med 100 000 (etthundratusen) kr. På beloppet yrkas ränta enligt 6 § räntelagen (1975:635) från dagen för delgivning av stämning till dess full betalning sker.

Grunden för DO:s yrkande var utformad enligt följande

A.A. har under sina studier på Teaterhögskolan i Malmö vid Lunds universitet under år 2014 blivit utsatt för sexuella trakasserier och trakasserier som har samband med sexuell läggning av B.B. som under den aktuella tiden var anställd som lärare och sedermera rektor vid Teaterhögskolan. Trakasserierna har bestått av ovälkomna och kränkande kommentarer samt närmanden, inviter och fysisk beröring som har varit av sexuell natur eller haft samband med A.A. sexuella läggning. B.B. upp-trädande har kränkt A.A. värdighet och utgör diskriminering i strid med 2 kap. 5 § DL jämfört med 1 kap. 4 § 3 och 4 DL i bestämmelsens lydelse före den 1 januari 2015.

B.B. har vidare, sedan A.A. klagat över trakasserierna, anmält denne i juni 2015 till rektorn vid Lunds universitet för disciplinförseelse. B.B. har därigenom utsatt A.A. för repressalier i strid med 2 kap. 19 § DL.

För dessa överträdelser ska staten i egenskap av huvudman för verksamheten vid Lunds universitet betala diskrimineringsersättning för de kränkningar som diskrimineringen inneburit jämnliskt 5 kap. 1 § första stycket DL och 5 kap. 2 § andra stycket DL.

Justitiekanslern har enligt beslut den 20 januari 2016 uppdragit åt Lunds universitet att företräda staten i målet. Lunds universitet har bestritt käromålet.

Målet har bokats ut till huvudförhandling den 11, 13 och 18–20 oktober 2017. Det har genomförts en bevisupptagning i målet den 28 september 2017.

Lunds universitet har genom yttrande den 26 september 2017 medgett att till **A.A.** utge diskrimineringsersättning med 100 000 kr jämte ränta på detta belopp enligt 6 § räntelagen från dagen för delgivning av stämningsansökan till dess full betalning sker. Lunds universitet har i yttrandet anfört att medgivandet enbart avser själva betalningsskyldigheten som sådan och inte ska uppfattas som ett medgivande av den före detta anställdes påstådda överträdelse av diskrimineringslagen.

DO har, i anledning av Lunds universitets medgivande, genom yttrande den 27 september 2017 anfört i huvudsak följande. DO begär att tingsrätten ska avgöra målet i sak. **A.A.** ideella upprättelseintresse erkänns av rättsordningen och kan inte läkas genom en ersättning som utbetalas av andra skäl än en konstaterad kränkning. Om tingsrätten godtar att diskrimineringsersättning mot kärandens vilja utdöms utan att ersättningen kopplas till en konstaterad kränkning/överträdelse skulle ersättningsordningens deklarativa upprättelse- och preventionsfunktioner undergrävas i strid med såväl EU-rättens krav och den svenska lagstiftarens intensjoner att tillgodose dessa krav. En EU-rättskonform tolkning av diskrimineringslagens bestämmelser innebär att tingsrätten inte kan bifalla DO:s talan utan en prövning av målet i sak.

DO har vidare, för det fall tingsrätten inte skulle dela DO:s syn att ett bifall kräver en prövning av målet i sak, yrkat att tingsrätten i första hand ska fastställa följande:

(a1) att staten genom Lunds universitet i och för sig är skyldig att utge diskrimineringsersättning till **A.A.** för den kränkning han utsatts för genom att han år 2014 i strid med 2 kap. 5 § 1 st. DL jämfört med 1 kap. 4 § 3 och 4 DL (i bestämmelsens lydelse före den 1 januari 2015) av läraren **B.B.** har utsatts för sexuella trakasserier och trakasserier som har samband med sexuell

läggning genom ovälkomna och kränkande kommentarer samt närmanden, inviter och fysisk beröring som har varit av sexuell natur eller haft samband med [A.A.] [redacted] sexuella läggning, och

(a2) att staten genom Lunds universitet i och för sig är skyldig att utge diskrimineringsersättning till [A.A.] för att läraren [B.B.] år 2015 har utsatt [A.A.] för repressalier i strid med 2 kap. 19 § DL genom att [A.A.] blev anmäld till rektorn vid Lunds universitet för disciplinförseelse som följd av att han påtalat att han av [B.B.] blivit utsatt för sexuella trakasserier och trakasserier som har samband med sexuell läggning.

DO har vidare, för det fall tingsrätten skulle bedöma yrkandena a1 och a2 som sådana att de inte får föras i målet, i andra hand yrkat att tingsrätten ska fastställa följande:

(b1) att staten genom Lunds universitet under år 2014 har utsatt [A.A.] [redacted] för diskriminering i strid med 2 kap. 5 § 1 st. DL jämfört med 1 kap. 4 § 3 och 4 DL (i bestämmelsens lydelse före den 1 januari 2015) genom att [A.A.] [redacted] av läraren [B.B.] har utsatts för sexuella trakasserier och trakasserier som har samband med sexuell läggning genom ovälkomna och kränkande kommentarer samt närmanden, inviter och fysisk beröring som har varit av sexuell natur eller haft samband med [A.A.] sexuella läggning, och

(b2) att staten genom Lunds universitet år 2015 har utsatt [A.A.] för repressalier i strid med 2 kap. 19 § DL genom att [A.A.] av läraren [B.B.] blev anmäld till rektorn vid Lunds universitet för disciplinförseelse som följd av att han påtalat att han av [B.B.] blivit utsatt för sexuella trakasserier och trakasserier som har samband med sexuell läggning.

Avseende tillåtligheten av yrkandena a1 och a2 har DO anfört att de avser konkreta rättsförhållanden som är prejudiciella i förhållande till rättsföljden diskrimineringsersättning i den mening som avses i 13 kap. 2 § andra stycket rättegångsbalken. Ett

bifall av fullgörelseyrkandet mot bakgrund av Lunds universitets medgivande skulle enligt DO inte bekräfta den kränkning som utgör grunden för anspråket. DO har gjort gällande att yrkandet i denna del utgör en tillåten taleändring i enlighet med 13 kap. 3 § första stycket 2 rättegångsbalken samt 13 kap. 2 § andra stycket rättegångsbalken, alternativt 13 kap. 3 § första stycket 3 rättegångsbalken.

Avseende tillåtligheten av yrkandena b1 och b2 har DO anført att yrkandena trots den bristande rättsföljdsanknytningen kan sägas gälla en annan typ av ersättningskyldighet, nämligen A.A. rättsligt bestämda offerstatus som endast kan hävas genom att kränkningen konstateras, och att A.A. lider förfång av ovissheten om denna status består. DO har anført att taleändringen avseende yrkandena b1 och b2 ska tillåtas enligt 13 kap. 2 § första stycket rättegångsbalken, alternativt med stöd av en EU-rättskonform tolkning av 13 kap. 2 § tredje stycket rättegångsbalken eftersom skyldighet för domstolen att i den uppkomna situationen tillåta yrkandena följer av artikel 47 i den Europeiska unionens stadga om de grundläggande rättigheterna (EU-stadgan) vilken gäller som svensk lag.

DO har därtill anført att domstolen har en skyldighet att åsidosätta de begränsningar som finns i rättegångsbalken och tillåta yrkandena direkt med stöd av artikel 47 i EU-stadgan.

DO har vidare begärt att tingsrätten ska inhämta ett förhandsbesked från EU-domstolen rörande intresset att i en talan som gäller ideell ersättning och skadestånd på grund av diskriminering även få diskrimineringen som sådan konstaterad. DO har anført att frågorna som EU-domstolen därigenom har att besvara lämpligen kan formuleras enligt följande:

Innebär artikel 47 i EU:s stadga om grundläggande rättigheter och artikel 17 direktiv 2006/54/EG att en enskild ska ha möjlighet att inom ramen för en domstolsprocess som rör ideellt skadestånd på grund av en överträdelse av den allmänna principen om icke diskriminering kopplad till sexuell läggning som den kommer till uttryck i artikel 21 i EU:s stadga om grundläggande rättigheter och

direktiv 2006/54/EG att få det konstaterat att det har skett en rättighetskränkning i form av diskriminering och att eventuell ersättning som tilldöms den enskilde också ska utges på grund av den konstaterade kränkningen?

Är det förenligt med kravet på effektiva, proportionella och avskräckande sanktioner i artikel 25 direktiv 2006/54/EG att i en medlemsstat där sanktionen för överträdelse av de förbud som föreskrivs i direktivet är ideellt skadestånd till den utsatta personen, att en domstol mot denna persons vilja kan bestämma att skadeståndet ska utges utan att någon överträdelse konstateras och därmed utan att skadeståndet kopplas till överträdelsen?

Lunds universitet har genom yttrande den 2 oktober 2017 yrkat att tingsrätten omedelbart och utan sakprövning ska meddela dom i enlighet med Lunds universitets medgivande. Lunds universitet har vidare yrkat att tingsrätten ska avvisa DO:s framställda fastställelseyrkanden då både taleändringen och fastställelseyrkandena i sig är otillåtna. Lunds universitet har även yrkat att tingsrätten ska lämna DO:s begäran om inhämtande av förhandsavgörande från EU-domstolen utan bifall och anfört att det i målet inte föreligger skäl att i någon fråga inhämta förhandsavgörande.

DOMSKÄL

Är tingsrätten skyldig att pröva målet i sak?

Det aktuella målet är ett dispositivt tvistemål. Av detta följer att parterna civilrättsligt förfogar över processförmålet, vilket bl.a. innebär att förlikning om saken är tillåten. Av 42 kap. 18 § rättegångsbalken följer att tingsrätten utan huvudförhandling får meddela dom i ett dispositivt tvistemål i anledning av talan som medgivits. I dessa fall ska målet avgöras utan någon prövning av den materiella frågan (se Ekelöf m.fl. Rättegång IV, 7 upplagan, s. 64).

Att domstolen är bunden av ett medgivande som en part gör *inom* ramen för en rättegång, oavsett skäl därtill, harmoniserar med att en part även *utom* ramen för en

rättegång kan vidta civilrättsligt bindande åtgärder, oberoende av om rättsliga förutsättningar föreligger.

DO:s yrkande är formulerat på så sätt att Lunds universitet ska åläggas att betala diskrimineringsersättning om 100 000 kr till A.A. Detta har medgetts av Lunds universitet. Målet innehåller inga indispositiva moment. Tingsrätten har därmed att meddela dom i enlighet med Lunds universitets medgivande, utan sakprövning. En EU-rättskonform tolkning av aktuella bestämmelser i diskrimineringslagen (2008:567) föranleder ingen annan bedömning

Ska DO:s fastställelseyrkanden tillåtas?

Av 13 kap. 3 § första stycket rättegångsbalken framgår att huvudregeln är att en väckt talan inte får ändras, med undantag för vad som föreskrivs i den aktuella bestämmelsen. Detta generella förbud avser såväl kärandens yrkanden som grunden för käromålet.

Till huvudregeln om att en väckt talan inte får ändras finns ett antal undantag. Käranden har bl.a. möjlighet att yrka fastställelse om den instämnda talans prövning beror av frågan om ett visst mellan parterna stridigt rättsförhållande består eller inte. Detta innebär att det ska röra sig om ett prejudiciellt rättsförhållande, det vill säga att rättsförhållandets existens eller icke-existens är av avgörande betydelse för bedömandet av ett redan instämt mål. Vidare har käranden möjlighet att framställa nytt yrkande om det stöder sig på väsentligen samma grund som tidigare väckt talan.

Enligt 13 kap. 2 § rättegångsbalken får talan om fastställelse huruvida ett visst rättsförhållande består tas upp till prövning, om ovisshet råder om rättsförhållandet och detta länder käranden till förfång. Utöver de i paragrafen angivna förutsättningarna krävs att rätten finner att en fastställsetalan med hänsyn till omständigheterna i målet framstår som lämplig.

DO vill enligt sina i första hand framställda yrkanden (a1 och a2) få fastställt att Lunds universitet är skyldigt att utge diskrimineringsersättning till [A.A.] för dels den kränkning han blivit utsatt för genom läraren [B.B.] sexuella trakasserier och trakasserier som har samband med sexuell läggning, dels de repressalier [B.B.] utsatt honom för. Tingsrätten konstaterar att fastställelseyrkandet avser samma rättsförhållande och föranleder samma rättsföljd som det medgivna fullgörelseyrkandet. Mot denna bakgrund kan det inte anses lämpligt att nu tillåta fastställelseyrkandet.

DO:s andrahandsyrkande (b1 och b2) avser inget påstående om ett rättsförhållande utan avser endast fastställelse av ett bestritt sakförhållande, att Lunds universitet har utsatt [A.A.] för diskriminering och repressalier. En sådan talan är inte tillåten. Inte heller detta fastställelseyrkande ska därför tillåtas.

Diskrimineringsombudsmannens fastställelseyrkanden ska därmed avvisas.

Avslutningsvis i den här delen ska framhållas att varken EU-rätten eller EU-stadgan föreskriver en skyldighet för tingsrätten att i den uppkomna situationen tillåta av DO framställda yrkanden om fastställelse. Ett effektivt rättsmedel, såsom föreskrivs i artikel 47 i EU-stadgan, har tillhandahållits genom att [A.A.] har tillvaratagit sina rättigheter, enligt såväl EU:s diskrimineringsförbud som diskrimineringslagen, genom att via DO inför domstol kräva gottgörelse.

Ska ett förhandsavgörande inhämtas från EU-domstolen?

Enligt artikel 267 i fördraget om Europeiska unionens funktionssätt har nationella domstolar i sista instans en skyldighet att begära förhandsavgörande från EU-domstolen när fråga uppkommer om bl.a. tolkningen av EU:s rättsakter. En domstol i lägre instans får enligt samma bestämmelse, om den anser att ett beslut i frågan är nödvändigt för att döma i saken, begära att EU-domstolen meddelar ett förhandsavgörande.

Såsom anförts ovan har tingsrätten, i anledning av Lunds universitets medgivande, att avgöra målet utan sakprövning. Mot bakgrund av vad som nu har anförts samt att en domstol i lägre instans inte har en skyldighet att inhämta ett förhandsavgörande finns det inte skäl att inhämta ett förhandsavgörande från EU-domstolen i detta mål. DO:s begäran ska därför avslås.

Rättegångskostnader

Lunds universitet har medgett DO:s talan. Enligt huvudregeln ska DO därmed få ersättning för dess rättegångskostnader i den mån kostnaderna är skäligen, jfr 18 kap. 1 § rättegångsbalken samt 18 kap. 8 § rättegångsbalken.

Lunds universitet har anført att vardera part bör bära sin egen rättegångskostnad, alternativt att Lunds universitets kostnadsansvar bör sättas ner väsentligt, och har hänvisat till regeln därom i 18 kap. 3 § rättegångsbalken. Lunds universitet har i den här delen i huvudsak anført att DO inte har haft befogad anledning att förkasta förlikningserbjudandet från Lunds universitet i samband med den muntliga förberedelsen under hösten 2016 och att de kostnader som har uppkommit därefter har varit onödiga. Lunds universitet har även påpekat att DO i målet föranlett två processuella delfrågor (begäran av förhandsavgörande från EU-domstolen samt frågan om i vilken egenskap som vissa av Lunds universitet åberopade vittnen ska höras), vilka har förlorats av DO.

DO har motsatt sig Lunds universitets begäran och anført att det saknas skäl att frånga huvudregeln.

Som anförts ovan är det aktuella målet ett dispositivt tvistemål. Av detta följer att parterna civilrättsligt förfogar över processförmålet, vilket bl.a. innebär att förlikning om saken är tillåten. Det står vardera part fritt att anta eller förkasta ett förlikningsbud från motparten. DO valde att förkasta förlikningserbjudandet från Lunds universitet i samband med den muntliga förberedelsen under hösten 2016. Lunds universitet hade redan då kunnat medge DO:s talan, av samma skäl som Lunds universitet hänvisat till i

dess medgivande den 27 september 2017. Det finns därför inte av denna anledning skäl att frånga huvudregeln om rättegångskostnadsansvar i 18 kap. 1 § rättegångsbalken. Utgången i de processuella frågor som har prövats i målet föranleder ingen annan bedömning.

DO har yrkat ersättning med sammanlagt 96 740 kr. Lunds universitet har inte invänt mot DO:s rättegångskostnader i sig. Det yrkade beloppet är skäligt. Lunds universitet ska därför förpliktas att ersätta DO:s rättegångskostnader med yrkat belopp jämte ränta.

HUR MAN ÖVERKLAGAR, se [bilaga 1](#) (DV401)

Överklagande, ställt till Svea hovrätt, ska ges in till tingsrätten senast den 26 oktober 2017. Det krävs prövningstillstånd.

Maria Hölcke

SVERIGES DOMSTOLAR

ANVISNING FÖR ÖVERKLAGANDE - DOM I TVISTEMÅL

Den som vill överklaga tingsrättens dom, eller ett i domen intaget beslut, ska göra detta skriftligen.

Skrivelsen ska skickas eller lämnas till tingsrätten. Överklagandet prövas av den hovrätt som finns angiven i slutet av domen.

Överklagandet ska ha kommit in till tingsrätten **inom tre veckor** från domens datum. Sista dagen för överklagande finns angiven på sista sidan i domen.

Har ena parten överklagat domen i rätt tid, får också motparten överklaga domen (s.k. **anslutningsöverklagande**) även om den vanliga tiden för överklagande har gått ut. Överklagandet ska också i detta fall skickas eller lämnas till tingsrätten och det måste ha kommit in till tingsrätten **inom en vecka** från den i domen angivna sista dagen för överklagande. **Om det första överklagandet återkallas eller förfaller kan inte heller anslutningsöverklagandet prövas.**

Samma regler som för part gäller för den som inte är part eller intervenient och som vill överklaga ett **i domen intaget beslut** som angår honom eller henne. I fråga om sådant beslut finns dock inte någon möjlighet till anslutningsöverklagande.

För att ett överklagande ska kunna tas upp i hovrätten fordras att **prövningstillstånd** meddelas. Hovrätten lämnar prövningstillstånd om

1. det finns anledning att betvivla riktigheten av det slut som tingsrätten har kommit till,
2. det inte utan att sådant tillstånd meddelas går att bedöma riktigheten av det slut som tingsrätten har kommit till,
3. det är av vikt för ledning av rättstillämpningen att överklagandet prövas av högre rätt, eller
4. det annars finns synnerliga skäl att pröva överklagandet.

Om prövningstillstånd inte meddelas står tingsrättens avgörande fast. Det är därför viktigt att det klart och tydligt framgår av överklagandet till hovrätten varför klaganden anser att prövningstillstånd bör meddelas.

Skrivelsen med överklagande ska innehålla uppgifter om

1. den dom som överklagas med angivande av tingsrättens namn samt dag och nummer för domen,
2. parternas namn och hemvist och om möjligt deras postadresser, yrken, personnummer och telefonnummer, varvid parterna benämns klagande respektive motpart,
3. den ändring av tingsrättens dom som klaganden vill få till stånd,
4. grunderna (skälen) för överklagandet och i vilket avseende tingsrättens domskäl enligt klagandens mening är oriktiga,
5. de omständigheter som åberopas till stöd för att prövningstillstånd ska meddelas, samt
6. de bevis som åberopas och vad som ska styrkas med varje bevis.

Har en omständighet eller ett bevis som åberopas i hovrätten inte lagts fram tidigare, ska klaganden i mål där förlikning om saken är tillåten förklara anledningen till varför omständigheten eller beviset inte åberopats i tingsrätten. Skriftliga bevis som inte lagts fram tidigare ska ges in samtidigt med överklagandet. Vill klaganden att det ska hållas ett förnyat förhör eller en förnyad syn på stället, ska han eller hon ange det och skälen till detta. Klaganden ska också ange om han eller hon vill att motparten ska infinna sig personligen vid huvudförhandling i hovrätten.

Skrivelsen ska vara undertecknad av klaganden eller hans/hennes ombud.

Ytterligare upplysningar lämnas av tingsrätten. Adress och telefonnummer finns på första sidan av domen.

Om ni tidigare informerats om att förenklad delgivning kan komma att användas med er i målet/ärendet, kan sådant delgivningssätt också komma att användas med er i högre instanser om någon överklagar avgörandet dit.